

POLITYKA SPOŁECZNA W ROSJI: TEORETYCZNO-METODOLOGICZNA ANALIZA PROBLEMU

W artykule przedstawiono teoretyczne poglądy naukowców, którzy wywarli wpływ na tworzenie się treści i funkcjonalności polityki społecznej państwa, wyznaczone zostały metody, zasad jej badania w kontekście transformacji historycznych, przedstawiona została metodologia realizacji polityki społecznej w ramach partnerstwa między państwem a społeczeństwem obywatelskim.

Słowa kluczowe: polityka społeczna, rozwój społeczny, zasady, metody, metodologia badań, model państwa socjalnego, społeczeństwo obywatelskie.

S. Hrycaj
doktorant na
Ukraińskiej Akademii
Dyplomatycznej
przy
Ministerstwie Spraw
Zagranicznych Ukrainy
m. Kijów,
Ukraina

RUSSIAN SOCIAL POLICY: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ANALYSIS OF THE PROBLEM

This paper analyzes the theoretical views of scientists that had influence on formation of the content and functionality of the social policy, defined methods and principles of the investigation in the context of historical transformation, discloses a methodology of social policy in the partnership between the state and civil society.

Key words: social policy, social development, principles, methods, research methodology, models of the welfare state, civil society.

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА РОСІЇ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ

Визначення методологічних основ формування і реалізації соціальної політики є основоположним напрямком наукового дослідження. Протягом ХХ сторіччя державна соціальна політика сформувалася в умовах побудови індустріального суспільства як складний системний об'єкт. Теоретичним підґрунтям її становлення як окремої наукової дисципліни стали економічні та соціальні теорії мислителів минулих років. Як справедливо зазначає Т.Сидоріна: «Своїм становленням і розвитком соціальна політика багато в чому зобов'язана великим ідеям і теоретичним конструкціям епохи модерну: ліберальній доктрині, теорії соціальної держави, громадянському суспільству, соціальним ризикам і соціальному страхуванню, благодійності держави та індивіда» [1, 115]. В контексті історичних суспільних змін та формування сучасних соціальних функцій держави соціальна політика поступово виділилась в самостійну галузь науки, що тісно взаємодіє з економічною та правовою сферами, соціологією, державним управлінням. Метою статті є дослідження методологічних основ і теоретичної бази соціальної політики Російської Федерації в контексті історичного досвіду та змін кінця ХХ – початку ХХІ століть.

Зарубіжні наукові дослідницькі інститути і центри приділяють значну увагу розробці питань методології дослідження різних аспектів соціальної політики. Висвітленню даної проблематики присвячені наукові праці європейських вчених як Р.Хесслер, М.Вальтерс, Дж.Лоуренс, С.Бекер, А.Бриман, Г.Фергюсон. Серед російських дослідників розробкою теорії й методології дослідження соціальних проблем займалися Р.Гринберг, Т.Чубарова,

О.Шестакова. Ґрунтовні наукові дослідження історичних та теоретичних засад соціальної політики Т.Сидориної спрямовані на визначення концептуальних основ соціальної думки в Росії та країнах Європи, взаємозв'язку соціальної політики з соціально-філософськими, економічними і соціологічними вченнями різних епох. В Україні теоретико-методологічним аспектам соціальної політики присвячені праці О.Скрипнюка, Г.Лопушняк, Л.Юрженко. Методологічним основам дослідження історії присвячені праці таких українських і зарубіжних вчених як А.Ахізер, Л.Зашкільняк, І.Ільїн, І.Ковальченко, А.Санцевич, Н.Яковенко.

Під час напрацювання теоретико-методологічної бази дослідження було використано комплекс теорій, підходів, концепцій, гіпотез різних наукових шкіл і течій, що допомогло розкрити сутність соціальної політики як історичного явища. Також, в основу наукової праці були покладені емпіричні та теоретичні методи і принципи дослідження.

Методологія дослідження історії соціальної політики Російської Федерації кінця ХХ – початку ХХІ сторіччя включає як формаційний, так і цивілізаційний підходи. Такі підходи в дослідженні історичних аспектів соціальної політики Росії взаємопов'язані і доповнюють один одного.

Соціальна політика належить до гуманітарної сфери, тому звернення у науковому дослідженні до теорії циклічного розвитку локальних цивілізацій, розробкою яких займалися німецький культуролог О.Шпенґлер і англійський історик А.Тойнбі, дає можливість розглянути соціальні питання в контексті культурно-історичних і суспільно-політичних проблем, характерних для Росії на рубежі ХХ-ХХІ століть. Також, обґрунтовується необхідність врахування ролі особистості, місця людського фактору в процесі соціально-економічних трансформацій. З іншого боку, застосування методів і підходів до вивчення історії, покладених в основу індустріального періоду теорії світової цивілізації, дозволило охарактеризувати розвиток соціальної політики Росії як історичну необхідність, провести порівняння з аналогічними модифікаційними процесами в соціальних системах і громадянському суспільстві країн Східної і Західної Європи.

Формаційний підхід базується на закономірностях зміни історичних типів держави, заснованих на певному способі виробництва. Теоретична концепція Г.Гегеля про громадянське суспільство і державу суттєво змінила погляди на соціальні завдання, які має виконувати держава. Німецький філософ писав: «Оскільки громадянське суспільство зобов'язане утримувати індивідів, воно має також право примушувати їх турбуватися про засоби до існування. Але збідніти індивіди можуть не тільки внаслідок сваволі, але і в наслідок фізичних і залежних від зовнішніх умов обставин... Для бідних місце сім'ї посідає загальна влада, що допомагає їм у безпосередніх злиднях і бореться з їх небажанням працювати...» [2, 270]. Таким чином, Г.Гегель окреслив основні напрямки, відповідно до яких формувалася європейська ліберально-демократична модель соціальної політики: держава повинна надавати соціальний захист незаможним громадянам і забезпечувати право громадян на працю як основне джерело для задоволення споживацьких потреб. Громадянське суспільство могло підтримувати політику держави, або ж висловлювати незадоволення через соціальні конфлікти. Для України і Росії характерною була етатистська модель соціальної політики. Як справедливо зазначає М.Головко: «У методологічному контексті найбільш продуктивним є підхід, коли громадянське суспільство є основою держави і їхнє становлення (суспільства і влади) відбувається в тісному діалектичному зв'язку» [3, 23].

Починаючи з другої половини ХІХ сторіччя соціальна політика знаходиться в тісному взаємозв'язку з рівнем економічного розвитку держави як політика розподілу і перерозподілу ресурсів. В результаті капіталізації економіки, виникнення найманої праці робітників права другого покоління – соціальні та економічні - були визнані поряд з «класичними» правами

(політичними та особистими). Їх дотримання базувалося на існуючих у суспільстві домовленостях, але реалізація вимагала від держави практичної діяльності й нових суспільних гарантій. Переосмислена К.Марксом критика ідеї суспільного договору, народного суверенітету, теорії договірної походження держави, природних прав і свобод людини, яка була викладена в роботах Г.Гегеля, стала основою матеріалістичної концепції класової боротьби. В працях представників діалектичного та історичного матеріалізму зміст поняття свобода, який в західній традиції «означає такі обставини, що заохочують і забезпечують активне волевиявлення громадян»[4, 324], був змінений фундаторами марксизму на владу людини над обставинами, коли «суб'єкти виробничих відносин – вільні особистості»[5]. Також, ними трактувалася ідея соціальної справедливості, яка в умовах капіталізму могла бути реалізована тільки через розподіл доходів в залежності від суспільно-необхідних витрат праці. Основна ідея теорії полягала в тому, що економічна система держави буде підтримуватися індивідами до тих пір, поки вона виступатиме стимулом для нарощування їх добробуту. Виокремлення в результаті історичного прогресу проблеми трудової діяльності людей в самостійну сферу дослідження стало наріжним каменем для розуміння соціальної політики як невід'ємної складової економічного розвитку. Таким чином, європейський досвід показує, що на зародження соціальної політики у другій половині XIX сторіччя вплинули такі фактори, як формування соціально орієнтованої держави в Німеччині та інституалізація економічних і соціологічних теорій в окремі галузі наукових знань[6].

Соціальна політика в сучасній науковій думці розглядається як один із напрямів соціальної сфери. З нею органічно поєднані соціологія і право, що складають її теоретичну основу. Родоначальник індустріальної соціології О.Конт в своєму теоретичному аналізі індустріального суспільства протиставив ліберальним економістам і соціалістам вчення про лінійний, прогресивний розвиток природи та суспільства, де держава є одним із соціальних інститутів, наряду із сім'єю й релігією, а закони суспільства не залежать від контрактних відносин між людьми. На жаль, ця теорія розглядала лише соціальну складову в статичній і позбавляла історичного контенту. М.Вебер розробив теорію, що, значною мірою, звужувала розрив між соціологією та історією, що виник після критики матеріалізму і формування наукових теорій на основі еволюційного розвитку. А І.Кон зазначав: «Якщо історія, відповідно до Вебера, повинна прагнути до казуального аналізу індивідуальних явищ, тобто явищ, локалізованих у часі і просторі, то завдання соціології – встановлювати загальні правила подій безвідносно до просторово-часових визначень цих подій» [7, 193]. Спільним для обох думок ставав вихідний пункт для проведення дослідження – поведінка індивіда чи групи індивідів. З іншого боку, на думку С.Жука: «Головна ідея, що пронизує праці Вебера, - необхідність комплексного підходу до соціальної історії і вивчення соціокультурного універсуму у єдності людина-культура як необхідна умова адекватного розуміння минулого» [8, 175]. Незважаючи на те, що соціологічні методи так чи інакше призводять до спрощення і схематизації історичного процесу при дослідженні соціальної сфери, звернення до теоретичної бази соціології дає можливість проводити комплексний аналіз соціальної політики як системного об'єкта.

Всебічному дослідженню соціальної політики як історичного явища сприяє і опрацювання наукової теорії «соціальної зміни», що була викладена в працях, присвячених філософії історії Г.Зіммеля, історичній соціології І.Шумперта та теорії соціальних змін Р.Нісбета. Функціонування соціальної політики як інтегрованого явища, що розвивається у взаємодії з іншими суспільно-економічними системами і має конкретні етапи історичного становлення, досліджувалося з використанням теорії систем (Л.Фон Бертланфі, Ф.Капра), методів таких галузевих дисциплін як теорія прийняття рішень, факторний аналіз, системологія тощо. Варто зазначити, що з розвитком науково-технічного прогресу саме

застосування системного підходу дало можливість науковцям найбільш об'єктивно підійти до оцінки тих, чи інших знань про предмет дослідження. Ю.Сурмин та І. Бидзюра серед основних функцій системного підходу виділяють наступні: світоглядна (виступає основою світогляду людини); евристична (включає інструментарій наукового відкриття); пояснююча (базується на системній закономірності); прогностична (відповідає за побудову прогнозів розвитку системи); методологічна (система методів отримання знань про ті, чи інші об'єкти і предмети) [9, 86-89].

У ХХ сторіччі англійські вчені Т.Маршалл і П.Таунсенд включили до функцій соціальної політики сферу соціальних послуг, розробили теорію державного управління системою добробуту й визначили роль влади в системі надання громадянам послуг і мотивацій. Теорія добробуту і теорія безробіття, викладені в дослідженнях англійського економіста А.Пігу, дозволяють застосувати методологічні підходи до розкриття особливостей бюджетування соціальної політики, розподілу національного доходу для досягнення критеріїв соціальної держави, характеристики рівня заробітної плати, системи оплати праці, проблем безробіття відповідно до нових умов розвитку суспільства. В наукових концепціях західні вчені відстоюють думку, що суспільство загального добробуту, де існує розшарування населення на бідних і багатих, не може повністю забезпечити соціальну рівність, та завдяки політичним і економічним інструментам соціально розвинуте суспільство прагне підтримувати рівень соціальної справедливості, сприяє створенню середнього класу.

Значний вплив на соціальний зміст функцій держави в останні роки мали процеси глобалізації світового господарства, оскільки вона, як багатопланове явище, посилює кризові процеси в локальному соціальному середовищі. Наукові праці С.Хантінгтона, присвячені концептуальним питанням розвитку цивілізацій, теорії модернізації та «хвильовому характеру демократизації», підтверджують необхідність вивчення соціальної політики через призму глобальних змін у сучасному світі. Модерні наукові підходи до вивчення впливу глобалізації на соціальну політику існують на рівні теоретичних інтерпретацій, отже звернення до методології дослідження міжнародних відносин дозволило визначити основні тенденції світової кооперації з вирішення соціальних питань, а також причини трансформації, модернізації соціальної держави як на глобальному, так і на рівні конкретної держави. Про підвищену увагу західних вчених до проблем і перспектив соціальної політики в ХХІ сторіччі писала російська дослідниця І.Григор'єва: «В даний час теоретичним проблемам соціальної політики приділяється велика увага у зарубіжній соціології, що, вочевидь, пов'язано з труднощами реформування і певною розгубленістю і практиків, і дослідників стосовно нових цілей соціальної держави і методології їх реалізації» [10, 35].

Для аргументованого аналізу процесу модернізації соціальної політики Російської Федерації наприкінці ХХ – початку ХХІ сторічч в дослідженні були використані основні принципи історичної науки, сукупність загальнонаукових, міждисциплінарних методів, що властиві історичному пізнанню в цілому, а також спеціальні наукові методики.

Важливе місце для дослідження змісту соціальної політики Російської Федерації у відповідності з конкретно-історичними обставинами посідає принцип історизму. Він дозволяє дослідити витоки появи конкретних соціальних обставин, шляхи їх подолання на державному і громадянському рівнях, перспективи впливу запроваджених рішень та соціальних ініціатив на підвищення рівня життя населення.

Методологія дослідження базується також на принципі об'єктивності, що дозволяє визначити позитивні і негативні фактори впливу на процеси в соціальній сфері, уникнути певної заангажованості при опрацюванні історичних джерел, сформулювати наукову оцінку стосовно суперечливих фактів.

Зокрема, для порівняння інтересів різних соціальних груп, врахування певних суб'єктивних чинників, що впливали на прийняття партійних та політичних рішень щодо окремих соціальних питань, був задіяний принцип соціального підходу. Визначення вірогідності подій, аналіз невикористаних можливостей в процесі реалізації Росією соціальних завдань досягнуто завдяки принципу альтернативності. Розуміння індивідуальних і корпоративних інтересів у контексті розгляду базових соціальних механізмів, функціонування інститутів соціальної політики та їх взаємодія з конкретними соціальними групами чи громадськими об'єднаннями, соціальної політики як складної ієрархічної системи було забезпечено за допомогою використання принципу системності.

Вивчення динаміки соціальних змін в російському суспільстві на тлі найважливіших зрушень в економічній і політичній системах країни стало можливим завдяки застосуванню історичного і логічного методів, методів аналізу, синтезу, моделювання і системного підходу. Вони дозволяють на емпіричному рівні представити цілісне бачення соціальної політики як історичного явища, якому властиві певні етапи розвитку, системні модифікації, зумовлені причинно-наслідковими закономірностями й внутрішньою логікою предмета дослідження.

Комплексність соціальної політики, її спорідненість з іншими соціально-економічними сферами, потребувала дослідження проблематики з використанням спеціальних історичних, соціологічних і політологічних знань.

Порівняльно-історичний метод дозволяє з наукової точки зору описати процес реформування соціальної політики на державному рівні відповідно до конкретних історичних обставин, визначити спільні і відмінні риси в процесі побудови Росії як соціальної держави в просторово-часових межах. Завдяки методу системного аналізу вдалося встановити взаємозв'язок між структурними елементами соціальної політики, визначити позитивні і негативні зміни, що відбувалися в соціальній системі, виокремити стійкі і вразливі чинники впливу на зростання добробуту населення, простежити становище соціальної політики в контексті трансформації економічної, фінансової і політичної структури Росії. Ретроспективний метод дав можливість підкреслити історичну необхідність заміни патерналістської політики, характерної для державної системи СРСР, сучасними соціальними практиками в умовах ринкової моделі економіки. Охарактеризувати якісні зрушення в суспільстві, - зростання рівня життя населення, появу нових робочих місць, зменшення безробіття, підвищення заробітної плати, покращення умов праці на різних етапах соціального розвитку, стало можливим завдяки застосуванню методу періодизації. Особливості реформування соціальної політики в Росії, Україні, країнах Східної і Західної Європи в певні відрізки часу, визначення загальних і відмінних рис у становленні соціальних інститутів, поведінці різних соціальних груп населення було досягнуто з позицій синхроністичного методу. Хронологічний метод дав можливість простежити соціальні події в часовій послідовності. На основі інституційного методу проведено дослідження доктрини соціальної держави, процесу соціальних реформ, участь державних установ у забезпеченні соціального блоку гарантій, прав і обов'язків громадян в суспільстві. Соціальна політика на суспільному і державному рівнях перебуває в зоні постійної уваги з боку політичних інститутів, тому відтворення достовірної картини впливу партій та їх лідерів на соціальні преференції громадян, процесу підготовки й прийняття документів було дотримано завдяки історико-політичному аналізу. Метод контент-аналізу джерел використовується в соціальній політиці для аналізу такої інформаційної бази, як законодавчі і нормативні акти, матеріали засобів масової інформації. Підготовка висновків та прогнозів розвитку соціальної політики, практичні рекомендації щодо шляхів вирішення проблем в соціальній сфері було здійснено згідно з методом актуалізації.

В підсумку слід зазначити, що соціальна політика є індикатором цивілізаційного розвитку країн. В процесі історичного розвитку соціальна політика набувала нових функцій і суспільного значення. Соціальний розвиток відбувався в контексті взаємодії держави і громадянського суспільства. Отже, для конкретизації обставин, які впливають на процес формування соціальних програм, визначають показники рівня життя населення і умови забезпечення соціального захисту, важливу роль відіграє науковий аналіз основних соціологічних та економічних теорій. Дослідження методологічних аспектів соціальної сфери створює перспективні підходи для впровадження соціально значимих проєктів.

Література:

1. Сидорина Т.Ю. Методология. Социальная политика – между экономикой и социологией // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.hse.ru/pubs/lib/data/access/ram/ticket/63/1404906352f198f79e21a08a1cb1f8d512d2846d6a/Sidorina2.pdf> .
2. Гегель Г. В. Ф. Философия права. / Г. В. Ф. Гегель. Пер. с нем. : Ред. и сост. Д. А. Керимов и В. С. Нерсесянц ; Авт. вступ. ст. и примеч. В. С. Нерсесянц.— М.: Мысль, 1990.— 524 с.
3. Головка М. Л. Соціальна корпоративність як сутнісний фактор еволюції громадянського суспільства України в контексті цивілізаційного розвитку // Грані історії : збірник наукових праць. - Горлівка : Вид-во ГПМ ДВНЗ"ДДПУ", 2013.- Випуск 6.- С. 22-29.
4. Вільз Гарі. Зручна держава / Гарі Вільз // Консерватизм: Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 1998. – 598 с.
5. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т. 1. Кн. 1. Процесс производства капитала / К. Маркс.- М. : Политиздат, 1988. - С. 178, С. 179.
6. Попов А. А. Развитие человеческого потенциала как стратегия позиционирования в социальной политике России / А. А. Попов , И. Д. Проскуровская, Е.С. Рожкова, А. В. Султанова А. В. // Совещание Школы культурной политики с представителями Министерства образования и науки Российской Федерации. - М. : февраль 2005 года. – Режим доступа : <http://gtmarket.ru/laboratory/expertize/3324>.
7. История буржуазной социологии XIX- начала XX века / [отв. ред. И. С. Кон]. – М.: Изд-во «Наука», 1979. – 344 с.
8. Жук С. И. Историография. Макс Вебер и социальная история / И. С. Жук // Вопросы истории. - 31 марта 1992. - № 2. - С. 172-177.
9. Сурмин Ю.П. Социология: методология и концептуалистика современных исследований : учеб. для студ. высш. учеб. завед. / Ю.П. Сурмин , И. П. Бидзюра. – К.: «Освіта України», 2012. – 556 с.
10. Григорьева И. А. [Социальная политика: основные понятия](#) / И. Григорьева // Журнал исследований социальной политики. – 2003. - Т. 1. - № 1. - С. 29–44.

107

RUSSIAN SOCIAL POLICY: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ANALYSIS OF THE PROBLEM

GRITSAY S.

Determination of the methodological principles of the formation and implementation of social policy is a fundamental area of research. During the twentieth century the state social policy emerged as a complex system object in terms of building an industrial society. The theoretical basis for its establishment as a separate scientific discipline was sustainable economic and social theory thinkers

of past years. As noted T.Sydorina: "Its emergence and development of the social policy obligated a lot of great ideas and theoretical constructs of the modern era : the liberal doctrine, the theory of the welfare state, civil society, social risk and social insurance, public-private charity" [1, 115]. In the context of the history of social change and the formation of contemporary social functions of the state the social policy gradually evolved into an independent branch of science that works closely with the economic and legal spheres, sociology and public administration. The aim of the article is to investigate the methodological foundations and theoretical basis of social policy of the Russian Federation in the context of historical experience and changes at the end of the 20th century - beginning of 21st century.

Foreign scientific research institutes and centers pay much attention to the development of methodologies for the study of various aspects of the social policy. The scientific work of European scholars as R.Hessler, M.Valterc, J.Lourens, S.Beker, A.Briman, G.Fergyson dedicated coverage of this problem. Among Russian scientists should be called R.Grinberg, T.Chubarova, O.Shestakova who contributed to the development of research theory and methodology of social problems. Extensive research of historical and theoretical foundations of social policy written by T.Sydoryna designed to determine conceptual foundations of social thought in Russia and Europe, the relationship of social policy with social and philosophical, economic and sociological theory of different periods [4]. In Ukraine scientific studies written by O.Skrypnyuk, G.Lopushnyak, L.Yurzhenko devoted to theoretical and methodological aspects of social policy. Scientific works of Ukrainian and foreign scientists as A.Ahizer, L.Zashkilnyak, I.Ilin, I.Kovalchenko, A.Santsevich, N.Yakovenko disclose methodological bases of research history.

Complex theories, approaches, concepts, hypotheses, various schools and trends has been used for the preparation of the theoretical and methodological bases of research that helped to reveal the essence of social policy as a historical phenomenon. Also, empirical and theoretical studies formed the basis of the principles of scientific work.

Research methodology of the history Russians social policy of the late XX - early XXI century includes both formational and civilization approaches. These approaches are interrelated and complement each other in the study of the historical aspects of social policy in Russia interrelated and complementary.

Social policy belongs to the humanitarian sphere, therefore appeal to the theory of cyclical development of local civilizations in scientific research, developed by German culturologist Oswald Spengler and the English historian Arnold Toynbee, gives the opportunity to consider social issues in the context of cultural, historical and socio-political issues specific to Russia at the beginning of the XXI century. Also, the author substantiates the need to consider the role of personality, place of the human factor in the process of socio-economic transformations. On the other hand, the application of methods and approaches to the study of history, which were the basis of the industrial era of world civilization, gave an opportunity to characterize the development of social policy in Russia as a historical necessity, to make comparisons with similar modifications in social systems and civil society in the countries of Eastern and Western Europe .

Formational approach is based on the regularities changes of historical types of the state founded on certain mode of production. Theoretical concept G.Hegel about civil society and the state has significantly changed the views on social tasks, which should fulfill the state. The German philosopher wrote: "As civil society must hold individuals, it has the right to force them to worry about their livelihood. But individuals can become poor not only through arbitrariness, but also as a result of physical and dependent on external conditions circumstances. ... For poor general power takes place instead of the family that helps them in the immediate poverty and struggling with their unwillingness to work..." [2, 270]. Thus, G Hegel outlined the main directions, in accordance with which formed the European liberal-democratic model of social policy, the government should

provide social protection for low-income citizens and ensure the right to work, which is the main source of satisfaction of consumer needs. Civil society can support the policy of the State or to express displeasure through social conflict. The etatist model of social policy was typical for Ukraine and Russia. As noted N.Holovko: "In the methodological context an approach is most productive when civil society is the foundation of the state and their establishment (society and power) comes in close dialectical interaction". [3, 23].

Since the second half of the nineteenth century social policy is strongly correlated with the level of state economic development as a policy distribution and redistribution of resources. Second generation rights - social and economic - have been recognized on a par with the "classical" rights (political and personal) as a result of the capitalization of the economy and the emergence of wage workers. Their compliance was based on existing arrangements in society, but the implementation required practice activity from the state and new social guarantees. A critic of the idea of the social contract, popular sovereignty, the theory of contractual origin of state, stated in works G.Gegel, has been redesigned by Karl Marx and became the basis of the materialist conception of the class struggle.

In scientific work representatives of dialectical and historical materialism content of the concept "freedom", that in the Western tradition "means those circumstances that encourage and ensure the active will of citizens" [4, 324] was modified founders of Marxism on the power of man over the circumstances, when " industrial relations actors - free individuals"[5]. Also, they interpreted the idea of social justice, that under capitalism could be realized only through the distribution of income, depending on the socially necessary labor costs. The main idea of the theory was that the economic system of the state will be supported by individuals as long as it will act as an incentive for increasing their welfare. The basic idea of the theory was that the economic system of the state will be maintained of the individual until it will act a stimulus for increasing prosperity. The problem labor activity of people dedicated to independent field of research as a result of historical progress has become the cornerstone for the understanding of social policy as an integral part of economic development. Thus the European experience shows that factors affecting the emergence of social of social policy in the second half of the nineteenth century were: formation of socially oriented state and the institutionalization of economic and sociological theories in separate branches of scientific knowledge [6].

Social policy in the modern scientific thought is regarded as the main direction of social services. With it organically connected sociology and law that constitute its theoretical framework. The forefather of industrial sociology A.Comte in his theoretical analysis of industrial society counterpoised to liberal economists and socialists the doctrine of linear, progressive development of nature and society, where the state is one of the social institutions, along with family and religion, and the laws of society do not depend on the contracting human relations. Unfortunately, this theory has considered only social component in static and deprived of historical content. M. Weber developed a theory that is largely narrowed the gap between sociology and history, which occurred after criticism of materialism and formation of scientific theories based on evolutionary development. A I.Kon said: "If the story, according to Weber, should seek to casual analysis of individual phenomena, i.e. phenomena localized in space and time, the task of sociology - to establish common rules to unnecessarily events spatial and temporal definition of these events" [7, 193]. Behavior of an individual or group of individuals as a starting point for conducting the research was common to both points of view. On the other hand, according to S.Zhuk: "The main idea that permeates the work of Weber, is an integrated approach to social history and the study of the socio-cultural universe in the unity of "man and culture" as an indispensable condition for an adequate understanding of the past" [8, 175]. Despite the fact that sociological methods anyway lead to simplification and schematization of the historical process in the study of the social sphere, the reference to the theoretical basis of

sociology gives you the opportunity to conduct a comprehensive analysis of social policy as a system object.

Working off the scientific theory of "social change" promotes a comprehensive study of social policy as a historical phenomenon. This theory was presented in scientific papers on the philosophy of history G.Simmel, historical sociology Sh.Shumpert and theories of social change R.Nisbet. The functioning of social policy as an integrated phenomenon that develops in conjunction with other socio-economic systems and has specific stages of historical development, was investigated with using systems theory (L.fon Bertlanfy, F.Kapra), methods such as branch disciplines theory of decision decisions, factor analysis, systemology etc. It should be noted that it is a systematic approach has enabled scientists to make a more objective assessment of particular knowledge about the subject in terms of scientific and technological progress. Yu.Surmin and I. Bidzyura distinguish the following basic functions of the system approach: worldview (acting basis for a person's world); heuristic (includes tools of scientific discovery); accounting for (based on systematic patterns); predictive (responsible for forecasting of the system); methodological (System methods of obtaining knowledge about those objects and other objects) [9, 86-89].

In the twentieth century British scientists T.Marshall and P.Taunsend social services included in the functions of social policy, developed the theory of governance system of welfare and determined the role of government in a system of citizen services and motivations. Welfare theory and the theory of unemployment which were described in the studies of the English economist A.Pigu, can apply methodological approaches to disclosure budgeting features of social policy, the distribution of national income to meet criteria of the welfare state, the characteristics of wages, wage system, the problems of unemployment according to the new conditions of society. Western scholars in scientific concepts defend the view that the welfare society where there is population stratification between rich and poor, can not provide full social equality, and social well-developed society strives to maintain the level of social justice through political and economic instruments, contributes to the creation of the middle class.

Significant impact on the content of social functions of the state in recent years has had a process of globalization of the world economy, as globalization as a multifaceted phenomenon exacerbates crisis going on in the local social environment. Scientific works of P. Huntington's devoted to conceptual issues of civilization, modernization theory and the "wave nature of democracy," confirms the need to study social policy in the light of global changes in the world today. Modern science approaches to the study of the impact of globalization on the social policy exist at the level of theoretical interpretations, therefore appeal to the methodology of the study of international relations has allowed to identify the main trends in global cooperation to address social issues and causes transformation and modernization of the welfare state as a global as well as at the level of specific state. The increased attention of Western scholars to the problems and prospects of social policy in the twentieth century wrote I.Grigorieva: "At present, the theoretical problems of social policy has received much attention in foreign sociology, apparently due to the difficulty of reform and to some confusion and practitioners and researchers on the new goals of the welfare state and the methodology for their implementation "[10, 35].

In the study used the basic principles of history, a set of general, interdisciplinary methods peculiar historical knowledge in general as well as specific scientific methods for argumentative analysis of the process of modernization of the social policy of the Russian Federation in the late XX - early XXI century.

The principle of historicism has an important place for the study of phenomena and events in research of social policy of the Russian Federation in accordance with the specific historical circumstances. This principle allows to investigate the origins of the emergence of specific social

circumstances, possible solutions at the state and civil levels, perspectives influence decisions imposed and social initiatives to improving living standards.

Methodology of the study is also based on the principle of objectivity, allowing to identify the positive and negative factors influencing the processes in the social sphere, to avoid a certain level of engagement in the study of historical sources, to formulate a scientific assessment of the contradictory facts.

The principle social approach was involved to correlate the scientific work of the interests of various social groups, taking into account certain subjective factors affecting the adoption of party and political decisions on certain social issues. The principle alternative allows to reach determination of the probability of events, to analyze the untapped opportunities in the implementation of Russian social problems. The principle of consistency is used to provide an understanding of individual and corporate interests in the context of basic social mechanisms, the institutions of social policy and their interaction with specific social groups or public unions, social policy as a complex, hierarchical system.

Studying the dynamics of social change in Russian society on the background of major changes in the economic and political systems of the state was made possible through the use of historical and logical methods, analysis, synthesis, simulation and system approach. They allow to empirically present the holistic vision of social policy as a historical phenomenon, which has certain stages of development, system modification caused by the laws of cause and effect and the internal logic of the research subject.

The complexity of social policy and its relationship with other socio-economic areas required research problems using special historical, sociological and political science knowledge.

Comparative-historical method allows scientifically describe the process of reform of social policy at the national level according to the specific historical circumstances, to identify common and different features during the construction Russia as the welfare state in both spatial and temporal boundaries. Due to the method of system analysis, researchers were able to establish interrelation between the structural elements of social policy, to identify positive and negative changes taking place in the social system, isolate resistant and susceptible factors impact on the welfare of the population to follow the situation of social policy in the context of the transformation of economic, financial and political structure of Russia. A retrospective method provided an opportunity to underline historical necessity of replacement paternalistic policies typical of the state system of the USSR, more modern social practices in conditions of market economy model. Characterize qualitative changes in society - the growth of living standards, the emergence of new jobs, reduce unemployment, increase wages, improve working conditions in the different stages of social development - made possible by the application of the method of periodization. From the standpoint of the synchronistic method was achieved determine features of social policy reform in Russia and Ukraine, countries of Eastern and Western Europe at certain time intervals, common and distinctive features in the formation of social institutions, the behavior of different social groups. Chronological method made it possible to trace the social events in a time sequence. The study of the doctrine of the welfare state, social reform, participating government agencies in providing social unit guarantees, rights and responsibilities of citizens in society was done through institutional method. Social policy is on public and national levels in the area of constant attention from political institutions so reproduction of accurate picture of the impact of parties and their leaders in the social preferences of citizens, the process of preparation and adoption papers on this topic have been observed due to the historical and political analysis. The method of content analysis sources used in social policy analysis of the information base as both legislative and normative acts, materials media. Preparation of conclusions and projections of social policy development, practical advice on ways of solving problems in the social sphere was made according to the method of actualization.

111

As a result, social policy is an indicator of the development of civilization. In process of historical development social policy acquired new functions and social significance. Social Progress took place in the context of cooperation between the state and civil society. Thus, the scientific analysis of the major social and economic theories plays an important role in specifying the circumstances that affect the process of the formation of social programs, determines the standard of living and level of support for social protection. Research methodological aspects creates long-term social approaches for the implementation of socially significant projects.

References:

1. Сидорина Т.Ю. Методология. Социальная политика – между экономикой и социологией // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.hse.ru/pubs/lib/data/access/ram/ticket/63/1404906352f198f79e21a08a1cb1f8d512d2846d6a/Sidorina2.pdf>.
2. Гегель Г. В. Ф. Философия права. / Г. В. Ф. Гегель. Пер. с нем.: Ред. и сост. Д. А. Керимов и В. С. Нерсесянц; Авт. вступ. ст. и примеч. В. С. Нерсесянц.— М.: Мысль, 1990.— 524 с.
3. Головки М. Л. Соціальна корпоративність як сутнісний фактор еволюції громадянського суспільства України в контексті цивілізаційного розвитку // Грані історії : збірник наукових праць. - Горлівка : Вид-во ГІМ ДВНЗ"ДДПУ", 2013.- Випуск 6.-С. 22-29.
4. Вільз Гарі. Зручна держава / Гарі Вільз // Консерватизм: Антологія / уряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 1998. – 598 с.
5. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т. 1. Кн. 1. Процесс производства капитала / К. Маркс.- М. : Политиздат, 1988. - С. 178, С. 179.
6. Попов А. А. Развитие человеческого потенциала как стратегия позиционирования в социальной политике России / А. А. Попов , И. Д. Проскуровская, Е.С. Рожкова, А. В. Султанова А. В. // Совецание Школы культурной политики с представителями Министерства образования и науки Российской Федерации. - М.: февраль 2005 года. – Режим доступа : <http://gtmarket.ru/laboratory/expertize/3324>.
7. История буржуазной социологии XIX- начала XX века / [отв. ред. И. С. Кон]. – М.: Изд-во «Наука», 1979. – 344 с.
8. Жук С. И. Историография. Макс Вебер и социальная история / И. С. Жук // Вопросы истории. - 31 марта 1992. - № 2. - С. 172-177.
9. Сурмин Ю.П. Социология: методология и концептуалистика современных исследований : учеб. для студ. высш. учеб. завед. / Ю.П. Сурмин , И. П. Бидзюра. – К.: «Освіта України» , 2012. – 556 с.
10. Григорьева И. А. [Социальная политика: основные понятия](#) / И. Григорьева // Журнал исследований социальной политики. – [2003. - Т. 1. - № 1. - С. 29–44.](#)